

1. Identificación da programación

Centro educativo

Código	Centro	Concello	Ano académico
15016000	Compostela	Santiago de Compostela	2018/2019

Ciclo formativo

Código da familia profesional	Familia profesional	Código do ciclo formativo	Ciclo formativo	Grao	Réxime
SSC	Servizos socioculturais e á comunidade	CSSSC02	Integración social	Ciclos formativos de grao superior	Réxime xeral-ordinario

Módulo profesional e unidades formativas de menor duración (*)

Código MP/UF	Nome	Curso	Sesións semanais	Horas anuais	Sesións anuais
MP0343	Sistemas aumentativos e alternativos de comunicación	2018/2019	6	139	139

(*) No caso de que o módulo profesional estea organizado en unidades formativas de menor duración

Profesorado responsable

Profesorado asignado ao módulo	CORINA ÁLVAREZ LORENZO
Outro profesorado	

Estado: Pendente de supervisión inspector

2. Concreción do currículo en relación coa súa adecuación ás características do ámbito produtivo

O título de Técnico/a en Integración Social está determinado polo Real Decreto 1074/2012, de 13 de julio e o DECRETO 73/2016, do 28 de abril, polo que se establece o currículo do ciclo formativo de grao superior correspondente ao título de técnico superior en Integración Social. (DOG nº120, de 27 de xuño de 2016).

A. Contorno profesional.

As persoas que obteñan este título exercerán a súa actividade no sector dos servizos ás persoas (de tipo asistencial, educativo, de apoio na xestión doméstica e psicosocial) e no de servizos á comunidade (atención psicosocial a colectivos e persoas en desvantaxe social, mediación comunitaria, inserción ocupacional e laboral, promoción de igualdade de oportunidades e defensa dos dereitos das vítimas de violencia de xénero e dos seus fillos e as súas fillas).

As ocupacións e os postos de traballo máis salientables son os seguintes:

¿ Técnico/a de programas de prevención e inserción social.

¿ Educador/ora de equipos residenciais de diverso tipo.

¿ Educador/ora de persoas con discapacidade.

¿ Traballador/ora familiar.

¿ Educador/ora de educación familiar.

¿ Auxiliar de tutela.

¿ Monitor/ora de centros abertos.

¿ Técnico/a de integración social.

¿ Especialista de apoio educativo.

¿ Educador/ora de educación especial.

¿ Técnico/a educador/a.

¿ Técnico/a especialista I (de integración social).

¿ Técnico/a especialista II (educativo).

¿ Monitor/ora de persoas con discapacidade.

¿ Técnico/a de mobilidade básica.

¿ Técnico/a de inserción ocupacional.

¿ Mediador/ora ocupacional e/ou laboral.

¿ Dinamizador/ora ocupacional e/ou laboral.

¿ Educador/ora de base.

¿ Mediador/ora comunitario/a.

¿ Mediador/ora intercultural.

¿ Mediador/ora veciñal e comunitario/a.

¿ Preparador/ora laboral.

¿ Técnico/a de emprego con apoio.

¿ Técnico/a de acompañamento laboral.

¿ Monitor/ora de rehabilitación psicosocial.

B. Prospectiva do título no sector ou nos sectores.

1. A empregabilidade do título de técnico superior en Integración Social vén avalada polo amplo número de sectores profesionais en que desenvolve a súa actividade, nomeadamente no sector de servizos sociais e educativos, que agrupa a maior cantidade de persoal da familia de Servizos Socioculturais e á Comunidade.

2. A incorporación de actividades profesionais xeradas en novos sectores, como a mediación comunitaria e a inserción laboral de persoas con discapacidade e de persoas en risco de exclusión social, das vítimas de violencia de xénero e dos seus fillos e as súas fillas, aumentará considerablemente as posibilidades de inserción laboral das persoas con esta titulación.

3. As medidas establecidas na Lei 39/2006, do 14 de decembro, de promoción da autonomía persoal e atención ás persoas en situación de dependencia, e o aumento de persoas da terceira idade fan previsible unha alta inserción laboral e a tendencia a un crecemento estable.

4. Os/as profesionais do sector deberán estar especialmente comprometidos/as coas persoas en risco de exclusión social por desigualdade de xénero, segundo o Decreto lexislativo 2/2015, do 12 de febreiro, polo que se aproba o texto refundido das disposicións legais da Comunidade Autónoma de Galicia en materia de igualdade, nomeadamente na integración social das vítimas da violencia contra as mulleres e das vítimas do tráfico de explotación sexual.

C. Perfil profesional.

O perfil profesional do título de técnico superior en Integración Social determínase pola súa competencia xeral, polas súas competencias profesionais, persoais e sociais, así como pola relación de cualificacións e, de ser o caso, unidades de competencia do Catálogo nacional de cualificacións profesionais incluídas no título.

D. Competencia xeral.

A competencia xeral do título de técnico superior en Integración Social consiste en programar, organizar, pór en práctica e avaliar as intervencións de integración social aplicando estratexias e técnicas específicas, promovendo a igualdade de oportunidades, con actitude de respecto cara ás persoas destinatarias, e garantindo a creación de contornos seguros, tanto para profesionais como para as persoas destinatarias.

E. Competencias profesionais, persoais e sociais.

As competencias profesionais, persoais e sociais deste título son as que se relacionan:

- a) Elaborar proxectos de integración social aplicando a normativa legal e incorporando a perspectiva de xénero.
- b) Dirixir a posta en práctica de proxectos de integración social coordinando as actuacións necesarias para as levar a cabo, e supervisar a realización das actividades con criterios de calidade.
- c) Realizar actuacións administrativas asociadas ao desenvolvemento do proxecto, aplicando as tecnoloxías da información e da comunicación, para xestionar a documentación xerada.
- d) Programar actividades de integración social aplicando os recursos e as estratexias metodolóxicas máis adecuadas.
- e) Deseñar e pór en práctica actuacións para previr a violencia doméstica, e avaliar o seu desenvolvemento.
- f) Deseñar actividades de atención ás necesidades físicas e psicosociais, en función das características das persoas usuarias e do contexto, e controlar e avaliar o seu desenvolvemento.
- g) Organizar as actividades de apoio á xestión doméstica, en función das características da unidade de convivencia, e controlar e avaliar o seu desenvolvemento.
- h) Organizar e desenvolver actividades de apoio psicosocial, amosando unha actitude respectuosa coa intimidade das persoas, e avaliar o seu desenvolvemento.
- i) Organizar e desenvolver actividades de adestramento en habilidades de autonomía persoal e social, e avaliar os resultados conseguidos.
- j) Deseñar e desenvolver actividades de intervención socioeducativa dirixidas ao alumnado con necesidades educativas específicas colaborando co equipo interdisciplinar.
- k) Organizar e pór en práctica programas de inserción laboral e ocupacional, e avaliar o seu desenvolvemento e o seu axuste ao itinerario prefixado.
- l) Adestrar en habilidades de comunicación facendo uso de sistemas alternativos ou aumentativos e motivando as persoas usuarias para a súa

utilización.

m) Realizar tarefas de mediación entre persoas e grupos aplicando de xeito eficiente técnicas participativas e de xestión de conflitos.

n) Aplicar protocolos establecidos en materia de primeiros auxilios en situacións de accidente ou emerxencia.

ñ) Realizar o control e o seguimento da intervención, con actitude autocrítica e aplicando criterios de calidade e procedementos de retroalimentación, para corrixir as desviacións detectadas.

o) Manter relacións fluídas coas persoas usuarias e as súas familias, membros do grupo de traballo e diferentes profesionais, amosando habilidades sociais e achegando solucións aos conflitos que xurdan.

p) Adaptarse ás novas situacións laborais mantendo actualizados os coñecementos científicos, técnicos e tecnolóxicos relativos ao seu ámbito profesional, xestionando a súa formación e os recursos existentes na aprendizaxe ao longo da vida e utilizando as tecnoloxías da información e da comunicación.

q) Resolver situacións, problemas ou continxencias con iniciativa e autonomía no ámbito da súa competencia, con creatividade, innovación e espírito de mellora no traballo persoal e no dos membros do equipo.

r) Organizar e coordinar equipos de traballo con responsabilidade, e supervisar o seu desenvolvemento mantendo relacións fluídas, asumindo o liderado e achegando solucións aos conflitos grupais que se presenten.

s) Comunicarse con iguais, superiores, clientela e persoas baixo a súa responsabilidade utilizando vías eficaces de comunicación, transmitindo a información ou os coñecementos axeitados e respectando a autonomía e a competencia das persoas que interveñen no ámbito do seu traballo.

t) Xerar ámbitos seguros no desenvolvemento do seu traballo e no do seu equipo supervisando e aplicando os procedementos de prevención de riscos laborais e ambientais, de acordo co establecido pola normativa vixente e cos obxectivos da empresa.

u) Supervisar e aplicar procedementos de xestión de calidade e de accesibilidade e deseño universais nas actividades profesionais incluídas nos procesos de produción ou prestación de servizos.

v) Realizar a xestión básica para a creación e o funcionamento dunha pequena empresa e ter iniciativa na súa actividade profesional con sentido da responsabilidade social.

w) Exercer os dereitos e cumprir as obrigas derivadas da súa actividade profesional, de acordo co establecido na lexislación vixente, participando activamente na vida económica, social e cultural.

F. Obxectivos xerais.

Os obxectivos xerais deste ciclo formativo son os seguintes:

a) Interpretar información seleccionando as estratexias e os recursos pertinentes para elaborar proxectos de integración social adecuados á persoa destinataria, o contexto e o marco legal, e que incorporen a perspectiva de xénero, así como a defensa dos dereitos das vítimas de violencia de xénero e dos seus fillos e as súas fillas.

b) Identificar as competencias requiridas ao persoal técnico superior en Integración Social e aos membros do equipo interdisciplinar, analizando o contexto de intervención e os criterios de calidade establecidos na planificación, para dirixir e supervisar a posta en práctica de proxectos e programas.

c) Aplicar as tecnoloxías da información e da comunicación identificando os protocolos e os recursos pertinentes, para xestionar a documentación e realizar as actuacións administrativas asociadas á intervención.

d) Seleccionar recursos e estratexias metodolóxicas, interpretando a normativa relativa a requisitos técnicos e instalacións, para programar actividades de integración social.

e) Identificar os niveis de intervención, analizando os factores influentes para deseñar, pór en práctica e avaliar intervencións dirixidas á prevención da violencia doméstica.

f) Identificar as necesidades de atención física das persoas usuarias en relación, de ser o caso, coas axudas técnicas dispoñibles, para deseñar, supervisar e avaliar actividades que dean resposta a estas.

g) Analizar as características das unidades de convivencia e identificar as variables salientables para organizar, supervisar e avaliar actividades de

apoio á xestión doméstica.

- h) Seleccionar estratexias metodolóxicas e pautas de actuación, identificando os recursos necesarios, para organizar, levar a cabo e avaliar actividades de apoio psicosocial.
- i) Seleccionar estratexias metodolóxicas e pautas de actuación, concretando as axudas técnicas necesarias, para organizar, levar a cabo e avaliar actividades de adestramento en habilidades de autonomía persoal e social.
- j) Seleccionar estratexias metodolóxicas e de avaliación, aplicando os criterios establecidos polo equipo interdisciplinar, para deseñar e levar a cabo actividades de intervención socioeducativa.
- k) Analizar as necesidades de adestramento, mediación e apoio técnico en función dos recursos sociolaborais dispoñibles para organizar, levar a cabo e avaliar actividades de inserción laboral e ocupacional.
- l) Identificar as necesidades de apoio á comunicación e, de ser o caso, as axudas técnicas, en función das características da persoa destinataria, para adestrar en habilidades de comunicación.
- m) Analizar os problemas presentados e seleccionar técnicas de participación e xestión de conflitos para realizar tarefas de mediación entre persoas e grupos.
- n) Describir os protocolos de actuación en caso de accidente ou emerxencia e seleccionar as técnicas axeitadas para aplicar primeiros auxilios.
- ñ) Seleccionar técnicas e instrumentos de avaliación, analizando os criterios e os indicadores de calidade establecidos na programación, para realizar o control, o seguimento e a retroalimentación da intervención.
- o) Analizar as habilidades sociais requiridas no ámbito profesional identificando os factores influentes, para manter relacións fluidas coas persoas implicadas na intervención e superar os posibles conflitos.
- p) Analizar e utilizar os recursos e as oportunidades de aprendizaxe que se relacionan coa evolución científica, tecnolóxica e organizativa do sector, e as tecnoloxías da información e da comunicación, para manter o espírito de actualización e adaptarse a novas situacións laborais e persoais.
- q) Desenvolver a creatividade e o espírito de innovación para responder ante os retos que se presenten nos procesos e na organización do traballo e da vida persoal.
- r) Tomar decisións de xeito fundamentado, analizando as variables implicadas, integrando saberes de distinto ámbito e aceptando os riscos e a posibilidade de equivocación, para afrontar e resolver situacións, problemas ou continxencias.
- s) Desenvolver técnicas de liderado, motivación, supervisión e comunicación en contextos de traballo en grupo para facilitar a organización e a coordinación de equipos de traballo.
- t) Aplicar estratexias e técnicas de comunicación, adaptándose aos contidos que se vaian transmitir, á finalidade e ás características das persoas receptoras, para asegurar a eficacia nos procesos de comunicación.
- u) Avaliar situacións de prevención de riscos laborais e de protección ambiental, e propor e aplicar medidas de prevención persoais e colectivas, de acordo coa normativa aplicable nos procesos de traballo, para garantir contornos seguros.
- v) Identificar e propor as accións profesionais necesarias para dar resposta á accesibilidade e ao deseño universais.
- w) Identificar e aplicar parámetros de calidade nos traballos e nas actividades que se realizan no proceso de aprendizaxe para valorar a cultura da avaliación e da calidade e ser quen de supervisar e mellorar procedementos de xestión de calidade.
- x) Utilizar procedementos relacionados coa cultura emprendedora, empresarial e de iniciativa profesional para realizar a xestión básica dunha pequena empresa ou emprender un traballo.
- y) Recoñecer os seus dereitos e deberes como axente activo na sociedade, tendo en conta o marco legal que regula as condicións sociais e laborais, para participar na cidadanía democrática.
- z) Analizar e valorar a participación, o respecto, a tolerancia e a igualdade de oportunidades para desenvolver os valores do principio de igualdade de trato e non discriminación entre homes e mulleres nin por ningunha outra condición nin circunstancia persoal nin social, así como a prevención da violencia de xénero e o coñecemento da realidade homosexual, transexual, transxénero e intersexual.

A formación do módulo de Sistemas Aumentativos e Alternativos de Comunicación contribúe a alcanzar os obxectivos xerais a), b), d), h), j), l), ñ), o), q), r), t), u) e w) do ciclo formativo e as competencias a), b), d), h), j), l), ñ), o), q), s), t) e u).

3. Relación de unidades didácticas que a integran, que contribuirán ao desenvolvemento do módulo profesional, xunto coa secuencia e o tempo asignado para o desenvolvemento de cada unha

U.D.	Título	Descrición	Duración (sesións)	Peso (%)
1	Detección de necesidades comunicativas das persoas usuarias	Análise da comunicación, da linguaxe, dos diferentes trastornos na comunicación	30	20
2	Organización da intervención	Proceso de implantación dun SAAC	19	20
3	Aplicación de sistemas de comunicación alternativa con axuda	Descrición e uso dos SAAC con axuda	36	20
4	Aplicación de sistemas de comunicación sen axuda	Descrición e uso dos SAAC sen axuda	36	20
5	Comprobación da eficacia do sistema de comunicación	Avaliación do uso dos SAAC	18	20

4. Por cada unidade didáctica

4.1.a) Identificación da unidade didáctica

N.º	Título da UD	Duración
1	Detección de necesidades comunicativas das persoas usuarias	30

4.1.b) Resultados de aprendizaxe do currículo que se tratan

Resultado de aprendizaxe do currículo	Completo
RA1 - Detecta as necesidades comunicativas da persoa usuaria en relación cos sistemas alternativos e aumentativos de comunicación	SI

4.1.d) Criterios de avaliación que se aplicarán para a verificación da consecución dos obxectivos por parte do alumnado

Criterios de avaliación
CA1.1 Identifícanse as necesidades comunicativas da persoa usuaria
CA1.2 Identifícanse os recursos que favorecen o proceso de comunicación
CA1.3 Valorouse a influencia da comunicación no desenvolvemento diario das persoas
CA1.4 Descríbense os aspectos que determinan a elección dun sistema de comunicación ou outro, en función das características motóricas, cognitivas e actitudinais da persoa usuaria
CA1.5 Analizáronse os xeitos de interacción e as condicións máis favorables para que a comunicación se estableza
CA1.6 Identifícanse elementos externos que poidan afectar o correcto uso dos sistemas alternativos e aumentativos de comunicación
CA1.7 Aplicáronse estratexias de fomento da implicación familiar e do seu ámbito social, na intervención con sistemas alternativos e aumentativos de comunicación
CA1.8 Analizáronse as principais informacións e orientacións ofrecidas ao persoal coidador, favorecendo a xeneralización de condutas comunicativas establecidas

4.1.e) Contidos

Contidos
<p>Valoración de necesidades e proceso de intervención. Contextos comunicativos. Estrutura comunicativa do ambiente. Expectativas e actitudes comunicativas do persoal profesional.</p> <p>Contextos comunicativos.</p> <p>Estrutura comunicativa do ambiente.</p> <p>Expectativas e actitudes comunicativas do persoal profesional.</p> <p>Valoración de necesidades e proceso de intervención.</p> <p>Sistemas de comunicación: adecuación das condicións ambientais e do sistema de comunicación á persoa usuaria.</p> <p>Comunicación aumentativa e alternativa: concepto e estratexias de uso. Elementos externos que afectan o proceso. Proceso de selección do sistema alternativo de comunicación.</p> <p>Elementos externos que afectan o proceso.</p> <p>Comunicación con axuda e sen axuda.</p> <p>Persoas candidatas para a comunicación aumentativa. Variables que interveñen na elección dos sistemas de comunicación con axuda en función das características das persoas usuarias.</p> <p>Valoración da importancia da coordinación coas familias e co persoal coidador na intervención con sistemas alternativos e aumentativos de comunicación.</p>

4.2.a) Identificación da unidade didáctica

N.º	Título da UD	Duración
2	Organización da intervención	19

4.2.b) Resultados de aprendizaxe do currículo que se tratan

Resultado de aprendizaxe do currículo	Completo
RA2 - Organiza a intervención para potenciar a comunicación, interpretando as características da persoa usuaria e do contexto	SI

4.2.d) Criterios de avaliación que se aplicarán para a verificación da consecución dos obxectivos por parte do alumnado

Criterios de avaliación
CA2.1 Valorouse a importancia da comunicación nas intervencións
CA2.2 Definíronse os obxectivos de acordo coas necesidades da persoa usuaria
CA2.3 Avaliouse o contexto comunicativo do ámbito en que se vaia realizar a intervención
CA2.4 Seleccionáronse as estratexias e a metodoloxía comunicativa para as propostas de intervención
CA2.5 Identificáronse procedementos de intervención adecuados
CA2.6 Seleccionáronse os sistemas alternativos e aumentativos de comunicación de acordo cos obxectivos previstos
CA2.7 Identificáronse as axudas técnicas adecuadas
CA2.8 Valorouse a importancia de organizar a intervención no ámbito do apoio á comunicación

4.2.e) Contidos

Contidos
Avaliación do contexto comunicativo.
Proxectos de intervención na comunicación.
Programas específicos para fomentar a comunicación.
Estratexias de intervención.
Organización de recursos e actividades.
Establecemento de rutinas e contextos significativos.
Valoración da organización da intervención no ámbito de apoio na comunicación.

4.3.a) Identificación da unidade didáctica

N.º	Título da UD	Duración
3	Aplicación de sistemas de comunicación alternativa con axuda	36

4.3.b) Resultados de aprendizaxe do currículo que se tratan

Resultado de aprendizaxe do currículo	Completo
RA3 - Aplica programas de intervención no ámbito da comunicación empregando sistemas alternativos e aumentativos con axuda	SI

4.3.d) Criterios de avaliación que se aplicarán para a verificación da consecución dos obxectivos por parte do alumnado

Criterios de avaliación
CA3.1 Descríbense as características e os usos básicos dos principais sistemas alternativos de comunicación con axuda
CA3.2 Créanse mensaxes cos sistemas de comunicación con axuda, co que se facilitou a comunicación e a atención á persoa usuaria
CA3.3 Descríbense os principais signos utilizados nas situacións habituais de atención social e educativa
CA3.4 Comprenderonse mensaxes expresadas mediante sistemas de comunicación con axuda
CA3.5 Realizáronse os axustes necesarios en función das características particulares das persoas usuarias
CA3.6 Identifícanse as axudas técnicas que se poderían aplicar en casos prácticos caracterizados, e os requisitos de localización e uso que deberían manterse
CA3.7 Aplicáronse estratexias comunicativas analizando distintos contextos
CA3.8 Analizouse a importancia de incrementar o número de símbolos e pictogramas atendendo aos intereses e ás necesidades da persoa usuaria
CA3.9 Comprobouse o uso correcto dos sistemas en que cumpra a participación de terceiras persoas

4.3.e) Contidos

Contidos
Características dos principais sistemas
Uso dos sistemas SPC e Bliss.
Tipos de símbolos para a comunicación: pictográficos, arbitrarios e ideográficos.
Establecemento e uso de códigos.
Xeito de acceso aos sistemas de comunicación con axuda.
Uso doutros sistemas non estandarizados de comunicación con axuda. Elaboración de taboleiros de comunicación. Modo de acceso aos sistemas de comunicación con axuda.
Axudas de alta e baixa tecnoloxía.
Valoración do axuste do sistema á persoa usuaria.

4.4.a) Identificación da unidade didáctica

N.º	Título da UD	Duración
4	Aplicación de sistemas de comunicación sen axuda	36

4.4.b) Resultados de aprendizaxe do currículo que se tratan

Resultado de aprendizaxe do currículo	Completo
RA4 - Aplica programas de intervención no ámbito da comunicación empregando lingua de signos sistemas alternativos e aumentativos sen axuda	SI

4.4.d) Criterios de avaliación que se aplicarán para a verificación da consecución dos obxectivos por parte do alumnado

Criterios de avaliación
CA4.1 Descríbóronse as estruturas básicas dos sistemas alternativos sen axuda e os principais signos utilizados nas situacións habituais de atención social e educativa
CA4.2 Créronse mensaxes en lingua de signos e en sistemas de comunicación sen axuda, facilitando a comunicación e a atención ás persoas usuarias
CA4.3 Aplicáronse os axustes necesarios en función das características particulares das persoas usuarias
CA4.4 Comprenderóronse mensaxes expresadas en lingua de signos e mediante sistemas de comunicación sen axuda
CA4.5 Aplicáronse estratexias comunicativas analizando diversos contextos comunicativos
CA4.6 Analizouse a importancia de aumentar o número de signos e o seu contido atendendo aos intereses e ás necesidades da persoa usuaria
CA4.7 Comprobouse o uso correcto dos sistemas en que cumpra a participación de terceiras persoas

4.4.e) Contidos

Contidos
Estrutura básica dos sistemas alternativos sen axuda.
Uso da lingua de signos.
Uso do sistema bimodal.
Uso doutros sistemas de comunicación sen axuda non xeneralizados: mímica, acenos, dactilolóxico, movementos oculares e escritura en palma.
Valoración dos sistemas de comunicación sen axuda.

4.5.a) Identificación da unidade didáctica

N.º	Título da UD	Duración
5	Comprobación da eficacia do sistema de comunicación	18

4.5.b) Resultados de aprendizaxe do currículo que se tratan

Resultado de aprendizaxe do currículo	Completo
RA5 - Comproba a eficacia da intervención e detecta os aspectos susceptibles de mellora no ámbito comunicativo	SI

4.5.d) Criterios de avaliación que se aplicarán para a verificación da consecución dos obxectivos por parte do alumnado

Criterios de avaliación
CA5.1 Rexistrouse o nivel de competencia comunicativa nos principais sistemas de comunicación da persoa usuaria
CA5.2 Comprobose o uso correcto dos elementos que compoñen o sistema de comunicación elixido
CA5.3 Rexistráronse elementos alleos aos sistemas de comunicación aplicados e que puideran interferir no desenvolvemento da intervención na comunicación
CA5.4 Identificáronse os desaxustes entre a persoa usuaria e o sistema de comunicación establecido
CA5.5 Determinouse o nivel de cumprimento dos obxectivos previstos
CA5.6 Valorouse a importancia de realizar rexistros comunicativos como medio de avaliación da competencia comunicativa da persoa usuaria

4.5.e) Contidos

Contidos
Indicadores significativos nos rexistros de competencias comunicativas: número de signos expresados e comprendidos, velocidade de expresión e recepción en dactilolóxico, e tamaño da fonte en sistemas baseados na lectoescritura.
Sistemas de rexistro de competencias comunicativas en función dos elementos que se avalíen: tipos, formalización e transmisión da información.
Criterios que determinan o axuste ou o cambio do sistema de comunicación: deterioración nas funcións mentais, agravamento nas patoloxías sensoriais e dificultades na xeneralización de competencias comunicativas.
Valoración da importancia da avaliar os sistemas de comunicación.

5. Mínimos exigibles para alcanzar a avaliación positiva e os criterios de cualificación

Os contidos mínimos esixibles correspóndense cos seguintes criterios de avaliación:

UD1. Detección de necesidades comunicativas das persoas usuarias

* RA1 - Detecta as necesidades comunicativas da persoa usuaria en relación cos sistemas alternativos e aumentativos de comunicación.

CA1.1 - Identifícanse as necesidades comunicativas da persoa usuaria

CA1.2 - Identifícanse os recursos que favorecen o proceso de comunicación

CA1.4 - Descríbense os aspectos que determinan a elección dun sistema de comunicación ou outro, en función das características motóricas, cognitivas e actitudinais da persoa usuaria

CA1.5 - Analízanse os xeitos de interacción e as condicións máis favorables para que a comunicación se estableza

CA1.6 - Identifícanse elementos externos que poidan afectar o correcto uso dos sistemas alternativos e aumentativos de comunicación

UD2. Organización da intervención

* RA2 - Organiza a intervención para potenciar a comunicación, interpretando as características da persoa usuaria e do contexto.

CA2.2 - Defínense os obxectivos de acordo coas necesidades da persoa usuaria

CA2.3 - Avaliouse o contexto comunicativo do ámbito en que se vaia realizar a intervención

CA2.4 - Selecciónanse as estratexias e a metodoloxía comunicativa para as propostas de intervención

CA2.5 - Identifícanse procedementos de intervención adecuados

CA2.6 - Selecciónanse os sistemas alternativos e aumentativos de comunicación de acordo cos obxectivos previstos

CA2.7 - Identifícanse as axudas técnicas adecuadas

UD3. Aplicación de sistemas de comunicación alternativa con axuda

* RA3 - Aplica programas de intervención no ámbito da comunicación empregando sistemas alternativos e aumentativos con axuda

CA3.1 - Descríbense as características e os usos básicos dos principais sistemas alternativos de comunicación con axuda

CA3.2 - Creáronse mensaxes cos sistemas de comunicación con axuda, co que se facilitou a comunicación e a atención á persoa usuaria

CA3.3 - Descríbense os principais signos utilizados nas situacións habituais de atención social e educativa

CA3.4 - Comprenderonse mensaxes expresadas mediante sistemas de comunicación con axuda

CA3.5 - Realizáronse os axustes necesarios en función das características particulares das persoas usuarias

CA3.7 - Aplicáronse estratexias comunicativas analizando distintos contextos

CA3.8 - Analizouse a importancia de incrementar o número de símbolos e pictogramas atendendo aos intereses e ás necesidades da persoa usuaria

UD4. Aplicación de sistemas de comunicación sen axuda

* RA4 - Aplica programas de intervención no ámbito da comunicación empregando lingua de signos sistemas alternativos e aumentativos sen axuda

CA4.1 - Descríbense as estruturas básicas dos sistemas alternativos sen axuda e os principais signos utilizados nas situacións habituais de atención social e educativa

CA4.2 - Creáronse mensaxes en lingua de signos e en sistemas de comunicación sen axuda, facilitando a comunicación e a atención ás persoas usuarias

CA4.3 - Aplicáronse os axustes necesarios en función das características particulares das persoas usuarias

CA4.4 - Comprenderóense mensaxes expresadas en lingua de signos e mediante sistemas de comunicación sen axuda

CA4.5 - Aplicáronse estratexias comunicativas analizando diversos contextos comunicativos

CA4.6 - Analizouse a importancia de aumentar o número de signos e o seu contido atendendo aos intereses e ás necesidades da persoa usuaria

UD5. Comprobación da eficacia do sistema de comunicación

RA5 - Comproba a eficacia da intervención e detecta os aspectos susceptibles de mellora no ámbito comunicativo

CA5.1 - Rexistrouse o nivel de competencia comunicativa nos principais sistemas de comunicación da persoa usuaria

CA5.2 - Comprobase o uso correcto dos elementos que compoñen o sistema de comunicación elixido

CA5.3 - Rexistráronse elementos alleos aos sistemas de comunicación aplicados e que puideran interferir no desenvolvemento da intervención na comunicación

CA5.4 - Identificáronse os desaxustes entre a persoa usuaria e o sistema de comunicación establecido

CA5.5 - Determinouse o nivel de cumprimento dos obxectivos previstos

AVALIACIÓN:

Co fin de valorar o proceso educativo completo do alumnado a avaliación será continua e individualizada, atendendo aos factores persoais e sociais de cada un dos alumnos e alumnas, así como as súas necesidades especiais de atención educativa, nos casos que procedan.

A avaliación non debe reducirse á análise dos resultados das probas avaliadoras senón que será esencial avaliar a evolución do alumnado ao longo do curso, en canto a actitudes e valores relacionados co contido do módulo. Para isto será importante ter en conta a participación do alumnado no desenvolvemento do módulo.

Ademais, é importante levar a cabo unha análise crítica do proceso educativo e didáctico levado a cabo ao longo do curso académico polo docente.

Desta maneira, avaliaranse tanto os contidos, como as aptitudes e os valores adquiridos e demostrados polo alumnado tras a súa asistencia a este módulo.

Os criterios de avaliación atenderán aos resultados de aprendizaxe establecidos no Decreto 73/2016, do 28 de abril, polo que se establece o currículo do ciclo formativo de grao superior correspondente ao título de técnico superior en Integración Social (DOG nº120, de 27 de xuño de 2017), para o módulo de sistemas aumentativos e alternativos de comunicación. O alumnado superará o módulo cando acadade ditos resultados de aprendizaxe.

De acordo cos instrumentos de avaliación establecidos para cada criterio de avaliación, os procedementos de avaliación que se utilizarán para avaliar a consecución dos resultados de aprendizaxe deste módulo e que formarán a nota de cada avaliación serán:

- a) Probas obxectivas teóricas ou prácticas de avaliación dos criterios de avaliación (CA).
- b) Tarefas avaliáveis realizadas na aula ou na casa polo alumnado de xeito individual ou en grupo.
- c) A actitude participativa, o interese na aula e o comportamento do alumnado en relación cos contidos do módulo, cos compañeiros e coa profesora serán valorados nas probas prácticas e nas tarefas avaliáveis.

En canto aos criterios de cualificación, a cualificación final estará comprendida entre o 1 e o 10.

Avaliaranse os resultados de aprendizaxe acadados polo alumnado de acordo coa puntuación obtida en cada instrumento de avaliación, aplicándolle a porcentaxe ou peso establecido nesta programación para obter a nota final de cada unidade didáctica.

Para calcular a nota final de cada unidade didáctica será necesario que todas as probas así como as tarefas avaliáveis (instrumentos de avaliación) desa unidade didáctica teñan unha puntuación igual ou superior a 5. No caso de que a lo menos unha das probas de avaliación teña

unha puntuación inferior a 5, non se calculará a nota final correspondente á unidade didáctica, quedando esta como non superada.

A nota final de cada avaliación consistirá na media das notas obtidas en cada unidade didáctica traballada nesa avaliación.

No caso de que unha unidade didáctica non estea superada, a avaliación correspondente figurará como suspensa. A proba ou probas de avaliación suspensas cunha puntuación inferior a 5 terán que ser recuperadas na terceira avaliación, de acordo co procedemento de recuperación establecido no punto 6.a) desta programación.

Para superar cada avaliación do módulo será necesario obter unha puntuación final igual ou superior a 5.

TAREFAS AVALIABLES REALIZADAS NA CASA

- * As actividades ou traballos que se realicen en casa deberán ser entregados na data que a profesora especifique.
- * Cando as actividades ou traballos non se entreguen á profesora no prazo establecido, estes terán a condición de non entregado, equivalente a unha puntuación de 0 puntos.
- * Cando o alumno ou alumna non poida acudir a clase o día da entrega das actividades ou traballo, deberá enviar á profesora dito traballo por calquera outro medio, sempre e cando se cumpra o prazo de entrega establecido previamente pola profesora.

TAREFAS AVALIABLES E REALIZADAS NA AULA:

- * Cando se realicen tarefas prácticas, actividades ou traballos, que serán avaliados, en horario de clase, éstos deberán de realizarse integramente na aula, agás cando a profesora indique expresamente outra condición. Non se recollerán actividades ou traballos non realizados na aula.
- * Cando se realicen traballos en grupo na aula, será obrigatoria a asistencia de todos os membros do grupo.
- * A non asistencia ás sesións dedicadas a unha tarefa avaliable implicará a aplicación das medidas correctoras oportunas.
- * Na realización de traballos ou actividades na aula, será obrigatorio cumprir as normas establecidas pola profesora, así como ter unha actitude de orde e silencio axeitado.
- * Cando o alumno ou alumna entregue de forma individual unha tarefa que se tiña que realizar en grupo na aula, a nota de dita tarefa entregada seguirá o mesmo criterio que o establecido para as tarefas en grupo desenvoltas na aula.
- * As tarefas en grupo desenvoltas na aula valoraranse de acordo cun baremo que será establecido para cada tarefa. En todo caso, a actitude de traballo e implicación no grupo terá un peso mínimo dun 10%.

6. Procedemento para a recuperación das partes non superadas

6.a) Procedemento para definir as actividades de recuperación

As actividades de recuperación levaranse a cabo co alumnado que non acadou os resultados de aprendizaxes e os criterios de avaliación mínimos esixidos ao longo das avaliacións do curso académico. En todo caso, para acceder ao procedemento de recuperación deberase de seguir os seguintes pasos:

- * Entrevista da profesora co alumno ou alumna, no que se lle informará dos obxectivos e os criterios de avaliación non alcanzados.
- * Acordarase co alumnado un plan de traballo que deberá seguir para alcanzar ditos obxectivos e criterios de avaliación.

As actividades de recuperación consistirán en:

- * Actividades de repaso dos contidos traballados no módulo profesional.
- * Realización de probas obxectivas similares ás aplicadas na avaliación continua.
- * Presentación de traballos sobre os contidos do módulo profesional.

De acordo co establecido no artigo 29.2 da Orde do 12 de xullo de 2011, entre a terceira avaliación parcial e a avaliación final de módulos do primeiro curso deixarase un período non superior a tres semanas que, entre outras actividades, se destinará á realización de actividades de recuperación dos módulos pendentes.

O alumnado deberá obter unha puntuación media das actividades de recuperación igual ou superior a 5 para superar o módulo.

6.b) Procedemento para definir a proba de avaliación extraordinaria para o alumnado con perda de dereito a avaliación continua

O alumnado que perdera o dereito á avaliación continua non poderán presentarse ás probas obxectivas que se convoquen regularmente en cada avaliación. En cambio, si poderá asistir ás clases e realizar as actividades de aula co fin de afianzar os contidos de aprendizaxe, aínda que estas actividades non poderán ser avaliadas. O profesorado poderá non permitir a realización de determinadas actividades prácticas a aqueles alumnos alumnas que teñan perdido o dereito á avaliación continua, sempre que poidan implicar algún tipo de risco para si mesmos, o resto do grupo ou as instalacións.

Ademais, terá dereito a realizar unha proba extraordinaria de avaliación antes da avaliación final.

Nesta proba, o alumnado será avaliado de todos os contidos teóricos e prácticos impartidos no módulo ao longo do curso, polo que a proba de avaliación terá unha parte teórica e outra práctica.

Asemade, poderá completarse dita proba obxectiva con algún traballo práctico ou de investigación relacionado cos contidos do módulo profesional. Este módulo considerárase superado cando o alumnado acade os resultados de aprendizaxe e obteña unha cualificación igual ou superior a 5 na proba de avaliación.

No caso de ter que realizar un traballo práctico ou de investigación, a cualificación final será a media das notas da proba de avaliación e do traballo, sempre e cando se obteña unha puntuación igual ou superior a 5 na proba de avaliación.

7. Procedemento sobre o seguimento da programación e a avaliación da propia práctica docente

1. Avaliación e seguimento da programación:

Os aspectos da programación que serán avaliados son:

- * A planificación e secuenciación dos contidos e das actividades.
- * A metodoloxía, a temporalización, a avaliación e as medidas de atención á diversidade.

Esta avaliación levarase a cabo mediante a observación directa, o diálogo permanente co alumnado e cuestionario final avaliando estes temas. Ademais, ao final de cada trimestre, será necesario analizar o cumprimento do establecido na programación para dito marco temporal, co fin de establecer medidas correctoras no caso do seu incumprimento.

O departamento de familia profesional realizará cunha frecuencia mínima mensual o seguimento das programacións de cada módulo, indicando grado de cumprimento e xustificación razoada no caso de desviacións.

Para o seguimento mensual utilizarase o modelo establecido na plataforma informática da Consellería de Cultura, Educación e Ordenación Universitaria, e será entregado á Xefatura de Departamento.

Para a memoria final utilizaremos o modelo proporcionado pola Xefatura de Estudos ao final de curso.

2. Avaliación da práctica docente:

Os aspectos da práctica docente que serán avaliados serán:

- * A consecución dos obxectivos específicos das unidades didácticas.

- * O cumprimento da programación.
- * A metodoloxía utilizada ao longo do curso.

Esta avaliación será levada a cabo coa observación directa e indirecta do docente na aula. Ademais, é importante ter en conta o interese que mostre o alumnado ante os contidos e a metodoloxía utilizada, a súa participación, a súa motivación e as opinións que poidan xurdir ao longo do curso sobre o contido, a organización e as actividades.

As reunións cos membros do departamento serán de axuda para a avaliación da práctica docente, na posta en común de aspectos metodolóxicos e de avaliación.

Ao final do curso académico, o alumnado responderá a un cuestionario relativo á docencia, aos contidos, á metodoloxía, as actividades, a avaliación, etc...

8. Medidas de atención á diversidade

8.a) Procedemento para a realización da avaliación inicial

Durante as dúas primeiras semanas do curso académico, realizarase unha avaliación inicial do alumnado para coñecer o seu estado inicial nas competencias básicas adquiridas na etapa anterior a este ciclo formativo.

Os medios que se utilizarán para determinar a necesidade ou non de medidas de atención á diversidade, serán:

- * A observación directa.
- * A análise das diferentes actividades realizadas polo alumnado, tanto na aula como na casa.
- * Cuestionario de avaliación inicial do alumnado.
- * Técnicas de presentación oral.

A raíz destes instrumentos, poderase coñecer o estado inicial de cada uno, o rol que podería desempeñar no grupo, así como as variacións e a metodoloxía a desenvolver en cada caso concreto.

8.b) Medidas de reforzo educativo para o alumnado que non responda globalmente aos obxectivos programados

Entendemos como reforzo educativo o conxunto de medidas educativas deseñadas pola profesora e dirixidas a axudar ao alumnado nas súas dificultades escolares ordinarias, tratándose sobre todo de medidas que requiren flexibilidade metodolóxica.

Entre as medidas que desde un principio se establecen nesta programación destacamos:

- Establecer claramente os obxectivos mínimos a conseguir.
- Estar abertos á preparación de diversas actividades sobre un mesmo contido variando o grao de dificultade e o tipo de procesos que se poñen en xogo.
- Favorecer a colocación do alumnado no lugar máis adecuado ás súas características.
- Flexibilizar a colocación do mobiliario en caso de que poida ser de axuda.
- Promover a aprendizaxe cooperativa e a axuda entre iguais, facilitando a constitución de grupos heteroxéneos de alumnas/os que perseguen un mesmo obxectivo desde a premisa de que para conseguilo é imprescindible a participación de todas as persoas do grupo. Propoñer actividades de traballos colaborativos en pequenos grupos ou en parella, etc.

En calquera caso, as medidas deberán de ser individualizadas e polo tanto adaptadas ás necesidades concretas de cada caso, polo que despois da avaliación inicial ou en calquera momento do curso no que se detecte unha dificultade se porán en marcha os preceptivos mecanismos de reforzo, ou de ser o caso, solicitarase a axuda do equipo docente e do departamento de información e orientación por se for necesario dar un paso máis na concreción das medidas e promover unha adaptación das actividades lectivas.

9. Aspectos transversais

9.a) Programación da educación en valores

Na familia profesional a que pertence este ciclo é importante a educación en valores pois a finalidade da formación nos leva a traballar con persoas, persoas de diferentes idades e situación.

A educación en valores pódese definir como un proceso de desenvolvemento e construción persoal. Educar en valores significa encontrar espazos para que o alumnado sexa capaz de elaborar de forma racional e autónoma os principios de valor, principios que lle van a permitir enfrontarse de forma crítica á realidade, e de maneira que as relacións cos demais estean orientadas por valores como a xustiza, a solidariedade, o respecto e a cooperación.

Os obxectivos das técnicas de educación en valores baséanse no suposto de que os valores se aprenden ao longo do desenvolvemento da vida das persoas, e por tanto poden ser ensinados e transmitidos desde as actividades realizadas na aula, así como desde a propia relación que se establece entre os membros da comunidade educativa, desde os profesores, os padres e os alumnos.

No módulo de SAAC, aparecen os seguintes valores:

- * Educación moral e cívica.
- * Educación para a paz.
- * Educación para a igualdade de oportunidades de ambos os sexos.
- * Educación ambiental.
- * Educación para a saúde.
- * Educación para o uso das novas tecnoloxías da información e a comunicación.

Educación moral e cívica:

- * Inculcar normas, principios e condutas, que as aprendan e que as doten de forza moral.
- * Formar persoas autónomas, dialogantes, dispostas a comprometerse nunha relación persoal e nunha participación social atendendo ao uso crítico da razón e apertura cara aos demais, respectando os dereitos humanos.
- * Desenvolver formas de pensamento cada vez mellores sobre temas morais e cívicos, pero tamén de aplicalos á vida persoal e colectiva para mellorar ambas.

Educación para a paz:

- * Recoñecer e afrontar as situacións de conflito desde a reflexión serena sobre as súas causas, tomando decisións negociadas para solucionarlas dunha forma creativa, tolerante e non violenta.
- * Actuar na diversidade social e cultural cun espírito aberto, respectuoso e tolerante, recoñecendo a riqueza do diverso como elemento positivo que nos formula o reto permanente de superación persoal e social da nosa convivencia en harmonía.
- * Coñecer e potenciar os dereitos humanos recoñecidos internacionalmente, favorecendo unha actitude crítica, solidaria e comprometida fronte a situacións coñecidas que atenten contra eles, facilitando situacións cotiás que permitan concienciarse de cada un deles.
- * Valorar a convivencia pacífica cos outros e entre os pobos como un ben común da humanidade que favorece o progreso, benestar, entendemento e comprensión, rexeitando o uso da forza, a violencia ou a imposición fronte ao débil e apreciando os mecanismos do diálogo, do acordo e da negociación en igualdade e liberdade.

Educación para a igualdade de oportunidades de ambos os sexos:

- * Evitar a discriminación por razón de sexo e os valores estereotipados.
- * Incrementar a igualdade de oportunidades, superando a discriminación e fomentando a comunicación e a participación.

Educación ambiental:

- * Recoñecer valores e aclarar conceptos para crear habilidades e actitudes necesarias, tendentes a comprender e apreciar a relación mutua entre o home, a súa cultura e o medio biofísico circundante.
- * Xerar unha conciencia e solucións pertinentes aos problemas ambientais actuais causados por actividades antropoxénicas e os efectos da relación entre o home e o medio ambiente.
- * Aprender a levar unha vida sostible que reduza o impacto humano sobre o medio ambiente e que permita a subsistencia do planeta.
- * Reducir a contaminación, minimizar a xeración de residuos, impulsar a reciclaxe, evitar a sobreexplotación dos recursos e garantir a supervivencia do resto das especies.

Educación para a saúde:

- * Recoñecer o dereito á felicidade das persoas, que é benestar físico, pero tamén equilibrio afectivo e emocional, nun medio social saudable.
- * Promocionar a saúde como un valor apreciado polo alumnado, de forma que adquiran hábitos e costumes para o seu benestar físico e mental e do seu entorno social.
- * Elaborar e interiorizar normas básicas de saúde: hixiene, alimentación, coidado corporal, ...
- * Estimula o interese e o gusto polo deporte e a actividade física como medio para manter unha vida saudable e para o fomento da amizade e a solidariedade.
- * Valorar criticamente situacións e condutas de risco para a saúde, decidindo os medios persoais máis axeitados para evitalas e colaborando con outros grupos sociais para superalas.
- * Participar en actividades institucionais ou de acción cidadá que promovan a saúde, adquirindo compromisos de mellora das deficiencias sanitarias e marxinación doutros colectivos e sociedades subdesenvolvidas.

Educación para o uso das novas tecnoloxías da información e a comunicación:

- * Utilizar as TIC's para a vida diaria persoal, profesional e social do alumnado e do futuro profesional.
- * Preparar aos alumnos para a vida nunha sociedade na que os dispositivos e os sistemas baseados na microelectrónica serán de utilización xeral.

9.b) Actividades complementarias e extraescolares

Ao longo do curso promoveranse diferentes actividades complementarias á formación e extraescolares tendentes a unha adecuada consecución dos resultados de aprendizaxe previstos no currículo, na seguinte liña de actuación:

- Segundo trimestre:

- * Visita ASPANAES: Achegamento ao SAAC que se emprega no colectivo de Espectro Autista.
- * Charla coloquio FAXPG (Federación de xordos): Identificar a forma de traballo co colectivo de persoas xordas.
- * Actividades festio-lúdicas organizada polo departamento e centro.